

BYVANDRING TIL BOPLASSENENE I BRAGERNESÅSEN

1. PARKERINGSPLASSEN VED BEGYNNELSEN AV DE ELDRES VEI

Wulfsbergs gate som gata heter i dag, het opprinnelig Birkealeen. Den var opprinnelig en bjørkealle som gikk oppover mot åsen fra Sommerfryd, som var brennerieier Johann Gottfried Schwenckes residens. Hovedbygningen brant ned i 1867, men ble snart bygget opp igjen, og har i dag adresse Bergstien 53. Trærne i den 10 meter brede Birkealeen ble plantet av Carl Oscar Wulfsberg, og hans sønn bygde i 1917 det huset som ligger øverst i gata, men har adresse De elders vei 6

2. BROEN OVER STORÅEN

Etter bybrannen i 1866 ble det på forskjellige steder i åsen tatt ut store mengder kultstein, pukkstein og broleggingsstein samt stein til muring av kjellere og gatekummer. Særlig var årene med blåstein og grønnstein ettertraktet, fordi man mente at denne steinsorten på grunn av sin hardhet skulle egne seg godt som pukk og broleggingsmateriale. Det var herrene H.I.Hansson og B.T.Warhuus som tok initiativet til å bygge De eldres vei. Arbeidet tok til i 1897 og var fullført i 1899, slik at man nå kunne kjøre helt inn til Åspaviljongen. Det største problemet var å krysse Storåen eller «den store renne» hvor vi står nå. Løsningen ble å demontere Skarbroen, som ble overflødig da man i stedet laget en fylling der broen hadde stått, og bygge den opp igjen over Storåen.

3. NEDRE STENSTUE, TRONDSESTUEN ELLER NARVESTYKKET

Denne husmannsplassen var på bare 2040 kvadratmeter. Den første bygsleren het Narve Jore, derav navnet Narvestykket. Neste bygsler var August Pedersen Sørum, og i 1865 festet sjaueren Hans Trondsen plassen, som ga 4 tønner poteter. Trondsen hadde tre barn. Etter hans død ble enken Anne boende i huset. Hun hadde ingen ku, men holdt sauer. Da hun flyttet, ble huset redet i 1893.

4. WULFSBERGCHAUSSEEN

Vi står nå i krysset der de to eldste gangveiene i åsen krysser hverandre. Den eldste er Fjeldstien som etter hvert ble kalt Zik- zakken men offisielt heter Albumstien, oppkalt etter initiativtakeren, overlærer Morten Album, som i 1877 skjenket hele 800 kroner til å bygge en vei fra Bergstien opp til utsiktspunktet Breidablikk som i dag kalles Spiraltoppen. Arbeidet ble utført av ingeniør Carl Johan Gløersen og var ferdig i 1880. Det samme året kom de tre herrene som har fått sin minneplakett her i veikrysset, sammen og stiftet Komiteen til Bragernesåsens Forskjønnelse. De tre var nevnte overlærer Morten Kirkgaard Album foruten bryggerieier Chr. Wriedt og politiassistent Carl Oscar Wulfsberg. Sistnevnte var initiativtageren til åsens neste spaservei, Wulfsbergchausseene som ble bygget mellom 1881 og 1882 fra øverst i Birkealeen der han bodde opp hit hvor vi nå står. Veien videre bortover gjennom Huldrehagen og den store ur bort til Hans Hansens spaservei i Hamborgstrømskogen, skal sivilingeniør E. G. Thurmann ha æren for, men den ble ikke fullført før i 1903.

5. ÅSPAVILJONGEN

Da Fjeldstien sto ferdig i 1880 til glede for det store publikum, varte det ikke lenge før driftige folk forsto at det kunne være penger å tjene på å servere tørste åsvandrere. På

kort tid kom det opp to små paviljonger som serverte leskende drikker og noe å bite i. Ved foten av Fjeldstien, like ved Bergstien, ble Jørgensens paviljong oppført, og i 1883 fikk snekker Ruud tillatelse til å bygge en paviljong for salg av forfriskninger høyt oppe i selve åsen. Åskomiteen hadde besluttet at Ruud skulle få drive sin virksomhet i fem år uten å betale noen form for avgift, til gjengjeld skulle paviljongen deretter tilfalle komiteen vederlagsfritt. Ruud ble i 1889 etterfulgt av konditor Eekman, som fikk leie paviljongen uten avgift, men på betingelse av at han på egen bekostning foretok nødvendig takreparasjon og vedlikehold av bygningen. Dessuten var det med i avtalen at han –«uden udgift for Aasen» – måtte forplikte seg til å flagge hver høytid og nasjonal festdag, samt å innkassere avgiften for den kikkerten komiteen hadde satt foran paviljongen.

Den gamle paviljongen ble etter hvert altfor liten, og i 1896 kunne Åskomiteens nye formann, ingeniør E: G: Thurmann legge fram tegningene til den nye Åspaviljongen som byggmester Magnus Torgersen fikk anbudet på å bygge for kroner 1587,75. Den nye Åspaviljongen ble innviet i 1889, og den gamle bygningen degradert til bod og do.

6. INGENIØR WALTERS VEI

Henrik Diderik Friis Walter (1861- 1949) var bygnings- og jernbaneingeniør, utdannet i Norge og Tyskland hvor han arbeidet ved de tyske jernbaner i 6 år fram til 1890. Da ble han ansatt i Norges Statsbaner, og kom til Drammen i 1898. Her skulle han vise seg å utføre et sterkt engasjement. I 20 år var han medlem av Drammen bygningsråd, og fra 1921 fram til sin død i 1949 var han formann i Selskabet til Drammens Forskjønnelse og Gavn. I hele 35 år var han medlem av Åskomiteen, de siste 27 årene som formann. Han var en stor blomsterelsker, og med beskjedne midler nedla han et stort arbeide for å gjøre byen vakrere og triveligere. Veien sto klar i 1911.

7. SANKEVOLLEN

Sankevollen var en av de mange husmannsplassene her i Bragernesåsen. I 1854 ble Sankevolden bortbyggslet til Anders Rikkardsen, som var kramkar og tidligere hadde vært gårdsgutt på Brandtenborg. Nå drev han handel med «kramvarer, havefrø, bændler og baand og luktendes Vand». Han kjørte rundt med et esel, Jacob, som han visstnok hadde fått fra et sirkus. Eselet optrådte visstnok en gang på de skrå bredder. Det ble nemlig bortleid til Asker Operetteselskab, som oppførte en operette hvor eselet optrådte på et marked sammen med en markedenterske. Rikkardsen levde i små kår. Han hadde også bare en ku, og da det var lite med høy, pleide han å samle sammen høy som hadde falt av høyvognene på torvet. Det ble dyrket 1/8 tønne korn og to og en halv tønne poteter på plassen. Heller ikke Rikkardsen hadde råd til å betale festeavgiften på plassen. Han spedde på budsjettet ved å skyte vilt, som det var mye av i Bragernesåsen på den tiden. På Toppen var en av de beste harepostene.

Hver Sankt Hans var det dansemoro på Sankevollen, og ved en anledning skal man ha dratt en tjæret båt helt opp fra byen til sankthansbålet. Første gang dette kan sees nevnt, er i 1849, da man i Drammens Adresse finner følgende annonse: «Dyrhaugs-Løier paa Sankevolden ved Bragernæsaasen. St. Hansdagen, den 24. dennes holdes Beværtning med gode Drikkevarer og en peen Danse- Salon. For god Musik er der sørget. Drammen den 21. juni 1849. J. Andersen». Andersen var verten på Anderssalen, forløperen til Paladsteatret.

I 1880 inngikk kommunen en avtale med Rikkardsen om avståelse av festeretten, rivning av husene og rydding av plassen mot en kontantutbetaling på 60 kroner og deretter 8 kroner månedlig så lenge han levde. Det skal Rikkardsen ha vært fornøyd med. Samme år ble husene på Sankevollen revet og plassen ryddet. Et gammelt ord sa at når snøflekken på «Gåsa» på Sankevollen ikke lenger kunne sees fra byen, var det vår og man kunne kaste ullundertøyet. For å skaffe vann fra Sankevollen til de nedenforliggende beplantningene, ble en dam påbegynt av Åskomiteen i 1896 og fullført i 1907.

8. BOKTRYKKER KØBKES VEI

Denne veien, sto klar i 1921, men fikk ikke sitt navn før i 1944 for å hedre den danskfødte boktrykker Thorvald Købke (1892- 1944). Før han døde hadde han testamentert et legat på kr. 10 000 til Bragermesåsens forskjønnelse. Han var en av stifterne til Steenberg & Co.s boktrykkeri og hadde hytte ved Årkvisla. Navnet ble stadfestet av bystyret i 1956.

9. VESTRE HØGDAPLASS

Det var Lars Christensen som ryddet plassen Høiden og satte opp våningshus og uthus, sannsynligvis en gang mot slutten av 1780- årene og åpenbart uten å spørre noen. For da bymarkens eier gjorde sine rettigheter gjeldende og forlangte festekontrakt, var plassen allerede opparbeidet og husene ferdig bygget. Godseier Peder von Cappelen var imidlertid en snill og godmodig herre, så han forlangte ikke etterbetaling for den tiden Lars Christensen må ha benyttet Høiden uten festekontrakt. Den 29. oktober 1863 fikk Høidens siste private eier, Mads Pedersen, eller Mads på Høgda som han ble kalt, skjøte på eiendommen, som han kjøpte for 190 speciedaler eller 760 kroner. Vestre Høiden var på 10,5 mål.

Mads på Høgda var en kjent skikkelse i Bragermesåsen, hvor han utførte forfallende arbeide for Åskomiteen. I kultursektorens arkiv er det oppbevart noen kvitteringer fra ham på mottatt arbeidslønn, undertegnet av Mads Høiden med påholden penn, for skrivekunsten mestret han ikke. Etter en tyfusepedemi i 1878 betalte kommunen ham 40 kroner året for ikke å gjødsle del delen av eiendommen som lå mot Kloptjernbekken. Han døde som enkemann i 1895. Hans barn hadde mer enn 20 år tidligere utvandret til Amerika og lot aldri senere høre fra seg. På sine eldre dager, rundt 1885- 86, fikk Mads en sønn utenfor ekteskap, Andreas. Han levde til begynnelsen av 1960- tallet og kunne godt huske tilbake til den tiden da han og faren bodde «over byens tak».

10. EGELUNDEN – ØVRE STENSTUE

Denne husmannsplassen ble også kalt Hvitlugstuen etter dens siste beboer. Som navnet tilsa var stuen bygd av kampesteiner fra åsen. Til tross for plassens høye beliggenhet var det en god vannolle her. Fra 1855 bodde Gulbrand Christensen, kalt Hvitluggen, her. Han likte ikke tilnavnet sitt, og en gang stevnet han en kone, som kalte ham Hvitluggen, for forlikskommisæren. Forlikskommisæren, sogneprest Bie, fant det imidlertid ikke injurierende å bli kalt Hvitluggen, så kona ble frifunnet. Hvitluggen solgte blåbær på rot, og rykket inn en annonse hvor han innbød folk å komme opp og spise seg mette på bær mot å betale 2 skilling (7 øre). Det er uvisst hvor mange kunder han fikk. Husene ble revet etter hans død i 1880.